

การประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556
สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก
โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา
EVALUATION OF STUDENTS' COMPETENCIES FOR STUDENTS IN RETAIL
BUSINESS MAJOR, THE VOCATIONAL DIPLOMA B.E.2556 AND DUAL
VOCATIONAL EDUCATION, IN PHITSANULOK VOCATIONAL COLLEGE
USING 360 DEGREE APPRAISAL

วศินี รุ่งเรือง^{1*} และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์²
Wasinee Rungruang^{1*} and Chaiwat Sutthiratt²

^{1,2}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

^{1,2}Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok 65000, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: yuey_naruk@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสมรรถนะผู้เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา โดยประเมินสมรรถนะผู้เรียน 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสิ้น 41 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนสาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ระดับชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 11 คน 2) ครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 7 คน 3) ครูนิเทศ จำนวน 1 คน และ 4) เพื่อนร่วมงานของผู้เรียน จำนวน 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินตนเอง และแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน - เดือนสิงหาคม พ.ศ.2558 โดยประเมินสมรรถนะผู้เรียนช่วงฝึกอาชีพ ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ซึ่งผู้เรียนฝึกอาชีพอยู่ในสถานประกอบการมาแล้วเป็นระยะเวลา 1 ปีครึ่ง ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2557 จนถึงชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัย พบว่าสมรรถนะผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสมรรถนะผู้เรียนในแต่ละด้าน โดยรวม พบว่า ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านสมรรถนะวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้เรียน ทวิภาคี อาชีวศึกษา รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา

Abstract

The purposes of research was to evaluate students' competencies in Retail Business major, for the Vocational Diploma B. E. 2556 and Dual Vocational Education, of Phitsanulok Vocational College using 360 Degrees Appraisal. Considering students' competencies in 3 aspects, namely, Preferable Qualifications, Core competencies and General competencies and Professional competencies are to be assessed. Data sources used in the study involves a total of 41 people which included: 1) 11 students in retail business major in their third year of dual vocational training during the academic year 2015, 2) 7 trainer teachers in companies, 3) 1 supervisor, and 4) 22 colleagues who work with the students during their training. The research tools mainly consisted of self-assessment and in-depth personal interviews. Data collecting was done between June to August of the academic year 2015. The statistical framework used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results of the research show that the students' competencies were overall quite high. Students' competencies in Preferable Qualifications and Professional competencies were the highest. Core competencies and General competencies of the students were also at a high level.

Keywords: Students' Competencies, Dual Vocational Education, Vocational Education, 360 Degrees Appraisal

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดชีวิต อีกทั้งเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาของสังคม ซึ่งสังคมในปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การได้รับข้อมูลข่าวสารตลอดจนวัฒนธรรมต่างชาติ ต่างก็มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมไทย นอกจากนี้สังคมไทยในปัจจุบันยังตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม คนในสังคมคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม การพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นจากสภาวะปัญหาดังกล่าว จำเป็นจะต้องเร่งรัดการแก้ปัญหาตั้งแต่รากฐานของสังคมให้มีคุณภาพ ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยพัฒนาศักยภาพของคนให้ดียิ่งขึ้นเพื่อนำความสามารถของตนไปพัฒนาและแก้ไขปัญหาของสังคม

การอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สามารถออกไปประกอบอาชีพและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความมั่นคงในอาชีพ ภายใต้คุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีหน้าที่โดยตรงในการผลิตและพัฒนาากำลังคนระดับต้นและระดับกลางให้ตรงตามความต้องการของภาคประกอบการ เพื่อส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการผลิตสินค้าและบริการของประเทศ (Krutkuntod, 2001, p.32) และเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนคือหลักสูตร ที่จะต้องพัฒนามาจากมาตรฐานสมรรถนะหรือมาตรฐานอาชีพ สอดคล้องร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำกำลังคนไปใช้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินการพัฒนาร่างมาตรฐานอาชีพและกรอบคุณวุฒิตัววิชาชีพ เพื่อนำมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการแต่ละประเภท เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานในอาชีพต่างๆ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด จึงได้เปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ

พุทธศักราช 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อมามีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรใหม่เป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 เนื่องจากหลักสูตรเดิมมีการใช้นานนับ 10 ปี จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตร โดยพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) แผนการศึกษาแห่งชาติและรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เน้นการประกอบอาชีพอิสระ มีความยืดหยุ่นเปิดโอกาสให้สถานศึกษา สามารถปรับให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศและตามความต้องการของสถานประกอบการ รวมทั้งสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา โดยหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 มีการเพิ่มประเภทวิชาพร้อมทั้งเพิ่มสาขาวิชาใหม่ ให้สอดคล้องกับความต้องการแรงงานของประเทศ มีการระบุถึงคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพใหม่ที่ชัดเจนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ ซึ่งมีการปรับเนื้อหาวิชาใหม่ โดยเพิ่มทักษะการใช้ภาษาและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Office of the Vocational Education Commission, 2014)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า หลักสูตรอาชีวศึกษามีรูปแบบที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน โดยจัดให้ผู้เรียนได้บรรลุในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้นความสำเร็จสูงสุดของหลักสูตรอาชีวศึกษาไม่ควรวัดแต่เพียงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเท่านั้น แต่ควรวัดจากผลของผลสัมฤทธิ์ นั่นคือ การวัดผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จในโลกของงาน โดยจะต้องพัฒนาผู้เรียน ให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยม ที่จะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงานซึ่งก็คือสมรรถนะของผู้เรียนนั่นเอง (Sitthiwong, 2000) ซึ่ง Tianpuh (2007, p.53) ได้ให้ความหมายสมรรถนะว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและคุณลักษณะของตนเอง นำมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ดี จนทำให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด นั่นจึงหมายความว่า บุคคลจะสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้ดี จะต้องนำเอามวลประสบการณ์ที่มีแล้วอยู่ในตนเองทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่สั่งมา ออกมาใช้ในการปฏิบัติงานจนเกิดผลที่ดีหรือดีกว่าที่หน่วยงานต้องการ ดังนั้น สมรรถนะของบุคคลจึงเป็นพฤติกรรมที่แสดงออก ที่สามารถมองเห็นหรือสังเกตได้ มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ทั้งนี้เพราะองค์การจะประกอบด้วยบุคลากรที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินการในองค์การ ซึ่งในยุคโลกาภิวัตน์นี้ต่างเชื่อกันว่าบุคลากรเป็นกุญแจที่จะไขประตูสู่ความสำเร็จขององค์กร นั่นคือ หากองค์การมีทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพ คุณภาพและจริยธรรมที่สูงแล้ว จะทำให้สามารถก้าวไปสู่การแข่งขันในโลกไร้พรมแดนได้อย่างไม่ยุ่งยาก (Kesakorn, 2008, p.8) จึงอาจกล่าวได้ว่า บุคลากรที่มีสมรรถนะสูง และนำออกมาปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จมากเท่าไร ความก้าวหน้าและความสำเร็จขององค์กรก็จะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน สมรรถนะของบุคคลจึงมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงาน และความสำเร็จขององค์กร

ดังนั้น เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การประเมินสมรรถนะของผู้เรียนจะช่วยให้รู้และเข้าใจว่าผู้เรียนมีสมรรถนะอยู่ในระดับใด สามารถนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก นำหลักสูตรไปใช้นั้น แต่ยังไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรอย่างเป็นทางการหรือเป็นระบบ โดยหลักสูตรได้กำหนดคุณภาพสำเร็จการศึกษาระดับคุณวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาธุรกิจค้าปลีก ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ (Office of the Vocational Education Commission, 2014)

ในการประเมินสมรรถนะผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาผู้เรียน ต้องเป็นการประเมินที่มีความเที่ยงตรงและ ยุติธรรม ซึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินจากบุคคลหลายฝ่ายในหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อให้ผู้ถูกประเมินมีความมั่นใจได้ว่าข้อมูลย้อนกลับจากบุคคลหลายแหล่ง มีความถูกต้อง การประเมินดังกล่าวจึงสอดคล้องกับแนวคิด และวัตถุประสงค์ในการประเมินจากหลายแหล่ง (Multisource Assessment) หรือที่เรียกว่าการประเมินแบบ 360 องศา (Edwards & Ewen, 1996) เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความน่าเชื่อถือในการประเมินการปฏิบัติงาน เป็นการประเมินที่ครบวงจร โดยอาศัยผู้เกี่ยวข้องรู้เห็นการปฏิบัติงานของบุคคลเป้าหมาย วัตถุประสงค์เพื่อมุ่งวัด การรับรู้ของผู้ประเมิน ต่อคุณลักษณะของบุคคล และกระบวนการหรือพฤติกรรมกรปฏิบัติงาน มากกว่าการ ประเมินผลผลิต เป้าหมายสำคัญของการนำการประเมินแบบ 360 องศามาใช้ก็เพื่อการวินิจฉัยการปฏิบัติงาน แสวงหาจุดเด่นจุดด้อยในการปฏิบัติงานของพนักงานอันนำไปสู่การพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น (Punnitamai, 1997) นอกจากนี้ ยังช่วยลดอคติจากผู้ประเมินเพียงคนเดียวหรือแหล่งเดียว และข้อมูลย้อนกลับจากผู้ประเมินหลายแหล่ง จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ (Tianpueth, 2000)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินแบบ 360 องศา ของ Punnitamai (2008) พบว่า ทำให้ได้ ทักษะที่หลากหลายในการประเมินบุคคลมากยิ่งขึ้น และถือเป็นการเปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์วิจารณ์เชิง สร้างสรรค์ ทั้งยังเป็นการชี้ให้เห็นจุดบกพร่องและการระบุจุดเด่นของตนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Tilangkha (2009) ที่วิจัยพบว่า การประเมินแบบ 360 องศา มีประโยชน์ในการหาจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุงของพนักงาน และองค์กรได้ ทำให้ผู้ทำงานปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ทราบความเห็นของลูกค้าซึ่งสามารถ สะท้อนภาพการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Suwanmanee (2010) พบว่า ผลที่ได้จากการ ประเมินแบบ 360 องศา จะช่วยให้เห็นสภาพปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงระบบ และพัฒนาตนเองต่อไป ดังนั้นการประเมินแบบ 360 องศา เป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมการทำงานให้เป็นไป ตามวัตถุประสงค์ หรือมาตรฐานการทำงานที่กำหนดไว้ อีกทั้งเป็นเครื่องมือตรวจสอบประสิทธิภาพในการบริหาร องค์กร ทำให้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานของตนว่าบรรลุตามเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ในการทำงานหรือไม่ และตนเองมีจุดเด่นอย่างไร มีจุดอ่อนอะไรบ้างที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นเครื่องจูงใจให้ผู้ทำงานได้ปฏิบัติ หน้าที่ด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้และความสามารถ

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงดำเนินการประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ระดับชั้นปีที่ 3 การศึกษา 2558 ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา มาใช้ในการประเมิน โดยใช้ แหล่งข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ประกอบด้วยครูฝึกในสถานประกอบการ ครูนิเทศ เพื่อน ร่วมงานของผู้เรียน และผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่สะท้อนสมรรถนะของผู้เรียนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจ ค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา

ขอบเขตของการวิจัย

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก รวมทั้งสิ้น 41 คน ประกอบด้วย

1.1 ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ระดับชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 11 คน

1.2 ครูฝึกในสถานประกอบการ ที่ผู้เรียนสาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ระดับชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 เข้าฝึกอาชีพ จำนวน 7 คน

1.3 ครูนิเทศสาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ระดับชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 1 คน

1.4 เพื่อนร่วมงานของผู้เรียนสาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ระดับชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 22 คน

2. ประเด็นการประเมิน การวิจัยในครั้งนี้เป็นการประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก 3 ด้าน ประกอบด้วย

2.1 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.1.1 คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ความเสียสละ ความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที ความอดกลั้น การละเว้นสิ่งเสียดและการพนัน การมีจิตสำนึกและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและสังคม

2.1.2 พฤติกรรมลักษณะนิสัย ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรักสามัคคี ความขยัน ประหยัด อดทน การพึ่งตนเอง

2.1.3 ทักษะทางปัญญา ความรู้ในหลักทฤษฎี ความสนใจใฝ่รู้ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

2. ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป

2.1 การสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในชีวิตประจำวันและในงานอาชีพ

2.2 การแก้ไขปัญหาในงานอาชีพ โดยใช้หลักการและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

2.3 การปฏิบัติตามหลักศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมทางสังคมและสิทธิหน้าที่พลเมือง

2.4 การพัฒนาบุคลิกภาพและสุขอนามัย โดยใช้หลักการและกระบวนการด้านสุขศึกษาและพลศึกษา

3. ด้านสมรรถนะวิชาชีพ

3.1 การดำเนินงานจัดการธุรกิจ ระบบบริหารงานคุณภาพ เพิ่มผลผลิตขององค์กรสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยพัฒนาด้านตนเองและสังคม

3.2 การใช้คอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ

3.3 การพัฒนาบุคลิกภาพให้มีความเหมาะสมกับคุณลักษณะของสาขาวิชาชีพธุรกิจค้าปลีก

3.4 การประยุกต์ใช้ทักษะพื้นฐานอาชีพด้านธุรกิจในการปฏิบัติงานและในชีวิตประจำวัน

3.5 การจำแนกประเภทและโครงสร้างของธุรกิจค้าปลีก

3.6 การประยุกต์ใช้หลักการพื้นฐานงานอาชีพด้านธุรกิจในการปฏิบัติงานและในชีวิตประจำวัน

3.7 การบริการงานลูกค้าสัมพันธ์

3.8 การใช้เอกสารต่างๆ ในการปฏิบัติงานธุรกิจค้าปลีก

3.9 การจัดแสดงสินค้าและจัดเรียงสินค้าเพื่อการส่งเสริมการขายในธุรกิจค้าปลีก

3.10 การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานประกอบการ

3.11 การตรวจสอบและหามาตรการป้องกันการสูญเสียสินค้าในธุรกิจค้าปลีก

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน - สิงหาคม พ.ศ. 2558 โดยประเมินสมรรถนะผู้เรียนช่วงฝึกอาชีพชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ซึ่งผู้เรียนฝึกอาชีพอยู่ในสถานประกอบการมาแล้วเป็นระยะเวลา 1 ปีครึ่ง ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2557 จนถึงชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558

4. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมรรถนะผู้เรียน 3 ด้าน ประกอบด้วย

4.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

4.2 สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป

4.3 สมรรถนะวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่

1.1 แบบประเมินตนเองใช้สำหรับผู้เรียน จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล และตอนที่ 2 รายการประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ซึ่งสมรรถนะผู้เรียน 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน 18 ข้อ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป จำนวน 5 ข้อ และด้านสมรรถนะวิชาชีพ จำนวน 11 ข้อ โดยแบบประเมินตนเองที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .97

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ ดังนี้ 1) แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1 ใช้สำหรับครูฝึกในสถานประกอบการ 2) แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 2 ใช้สำหรับครูนิเทศ และ 3) แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 3 ใช้สำหรับเพื่อนร่วมงานของผู้เรียน ซึ่งในแต่ละฉบับประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และตอนที่ 2 รายการประเมินสมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ซึ่งสมรรถนะผู้เรียน 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำนวน 18 ข้อ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป จำนวน 5 ข้อ และด้านสมรรถนะวิชาชีพ จำนวน 11 ข้อ โดยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

2. ขั้นตอนดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยประชุมชี้แจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วยครูฝึกในสถานประกอบการ ครูนิเทศ เพื่อนร่วมงานของผู้เรียน และผู้เรียน โดยมีเครื่องมือการประเมิน เพื่อใช้ชี้แจงก่อนเก็บข้อมูล ให้เห็นถึงความสำคัญในการประเมินสมรรถนะผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศา พร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินครั้งนี้ และนัดหมายวันเวลาในการเก็บข้อมูลจากการประเมินตนเองและจากการสัมภาษณ์

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนจากผู้ให้ข้อมูล ตามวันและเวลาที่นัดหมายไว้ ซึ่งสถานประกอบการที่เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 7 แห่ง ดังนี้ 1) ร้าน KFC สาขาเซ็นทรัลพลาซ่าพิษณุโลก 2) ร้าน KFC สาขาบิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์พิษณุโลก 3) ร้าน The Pizza Company สาขาบิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์พิษณุโลก 4) ร้าน The Pizza Company สาขาโลตัสท่าทองพิษณุโลก

5) ร้าน The Pizza Company สาขา เซ็นทรัลพลาซ่าพิษณุโลก 6) ร้าน ดังกิ้น โดนัท สาขาที่ออปแลนด์พลาซ่าพิษณุโลก และ 7) บริษัท อีปเปอร์ 2 โดยผู้วิจัยได้รับแบบประเมินตนเองจากผู้เรียนสาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ระดับชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ครูฝึกในสถานประกอบการ ครูนิเทศและเพื่อนร่วมงานของผู้เรียนที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ตามวันเวลาที่นัดหมาย โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์และจดบันทึกข้อมูล พร้อมบันทึกเทป ซึ่งสถานประกอบการที่เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 7 แห่ง ดังนี้ 1) ร้าน KFC สาขาเซ็นทรัลพลาซ่าพิษณุโลก 2) ร้าน KFC สาขาบิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์พิษณุโลก 3) ร้าน The Pizza Company สาขาบิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์พิษณุโลก 4) ร้าน The Pizza Company สาขาโลตัสท่าทองพิษณุโลก 5) ร้าน The Pizza Company สาขา เซ็นทรัลพลาซ่าพิษณุโลก 6) ร้าน ดังกิ้น โดนัท สาขาที่ออปแลนด์พลาซ่าพิษณุโลก และ 7) บริษัท อีปเปอร์ 2

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 นำผลการประเมินสมรรถนะผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ ซึ่งในแต่ละรายการประเมิน มีคะแนนเต็ม 4 คะแนน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 4 หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติทุกครั้ง
- 3 หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติบ่อยครั้ง
- 2 หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัติบางครั้ง
- 1 หมายถึง เป็นพฤติกรรมที่ปฏิบัตินานๆ ครั้งจึงปฏิบัติ หรือไม่เคยปฏิบัติ

3.2 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นนำผลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 4 ระดับ ซึ่งปรับใช้ของ Srisa-ard (2011, p.121) ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.00 หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะมาก
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50 หมายถึง ผู้เรียนมีสมรรถนะน้อย

3.3 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาถอดเทป แล้ววิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปสมรรถนะผู้เรียนจากการสังเกตเห็นได้ของผู้ให้การสัมภาษณ์ ในแต่ละรายการทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพ โดยการจำแนกกลุ่มคำตอบ และสร้างข้อสรุป

สรุปผลการวิจัย

1. สมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก โดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. สมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านสมรรถนะวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. สมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก โดยรวม อยู่ในระดับมาก น่าจะเนื่องมาจาก

1.1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก มุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ โดยระบุดึงคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่ชัดเจนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านสมรรถนะวิชาชีพจะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีรูปแบบที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน โดยจัดให้ผู้เรียนได้บรรลุในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ สามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพไปปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

1.2 กระบวนการในการดำเนินการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก ได้จัดให้มีงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา และได้แต่งตั้งกำหนดหน้าที่หัวหน้างาน และผู้ที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา และในสถานประกอบการอย่างชัดเจน เปิดกว้างให้สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำแผนการเรียน และแผนการฝึกอาชีพตลอดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติจริง โดยนารายวิชาไปปฏิบัติในสภาพจริงในสถานประกอบการ ให้โอกาสผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิธีเรียนได้ตามศักยภาพ เพื่อเน้นความชำนาญเฉพาะด้าน เปิดโอกาสให้สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาสาขางานอาชีพ ได้ตรงความต้องการและสอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น มีลักษณะสนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างหน่วยงาน องค์กร และสถานประกอบการ มีการจัดอบรมสัมมนาผู้เรียนระบบทวิภาคี เช่น การเตรียมความพร้อมก่อนฝึกอาชีพ การประชุมสัมมนาระหว่างการฝึกอาชีพ การประชุมนำเสนอสรุปผลการฝึกอาชีพ และการอบรมความรู้เกี่ยวกับสถานประกอบการ ส่งผลให้วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลกสามารถประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการในด้านการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีมาอย่างต่อเนื่อง จนผู้เรียนมีสมรรถนะบรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตร

1.3 กระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียนของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก เน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยประเมินสมรรถนะผู้เรียนที่แท้จริง ทั้งในรายวิชาและสถานประกอบการประเมินผลการฝึกอาชีพ รวมทั้งมีการนิเทศติดตามประเมินผลสมรรถนะในการฝึกอาชีพของผู้เรียนเป็นระยะๆ โดยครูนิเทศจะจัดทำแผนการนิเทศ ตรวจสอบผู้ฝึกอาชีพ และรายงานผลการนิเทศ เพื่อตรวจสอบสมรรถนะของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด เมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาที่สามารถช่วยกันแก้ไขได้ เพราะมีการติดต่อกันตลอดระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ นอกจากนี้ยังมีการติดตามผู้สำเร็จการศึกษาและการสรุปผลการดำเนินงานและการรายงานประจำปี เพื่อนำผลการดำเนินงานไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา การจัดการศึกษาต่อไป

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการแนวคิดที่ว่า การฝึกปฏิบัติคนนั้นจะต้องฝึกลงสถานที่จริง เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง เพราะฝึกปฏิบัติจริงมีขั้นตอนที่มีความต่อเนื่อง โดยมีการเตรียมการการฝึกปฏิบัติที่มีทั้งการให้ความรู้ภาคทฤษฎี การสาธิตและการได้ฝึกจริง แล้วจึงมีการประเมินผล จึงมีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jacobs (2003, p.12) ที่ว่าการฝึกอบรมในที่ทำงาน (On the job Training) มุ่งเน้นการเรียนรู้และการปฏิบัติในเวลาเดียวกัน เป็นวิธีการเบื้องต้นที่องค์กรจะนำมาใช้สำหรับการพัฒนาสมรรถนะพนักงานในระดับที่เหมาะสม โดยการให้ผู้รับการอบรมลงมือปฏิบัติงานจริงๆ ในสถานการณ์

จริงภายใต้การดูแลของพี่เลี้ยงด้วยการแสดงวิธีการที่ถูกต้องพร้อมอธิบายประกอบ คอยดูแลชี้แนะและช่วยแก้ปัญหาในขณะฝึกปฏิบัติ ซึ่งในการศึกษาระบบทวิภาคี สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก เป็นรูปแบบการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกงานภาคปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริง เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานจริง และช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าทำงานในสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการหลังสำเร็จการศึกษา และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Hathaikitkasem (2005) ที่ได้ทำการประเมินสมรรถภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แล้วพบว่า ผู้ประกอบการมีความคิดเห็นต่อสมรรถภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวม อยู่ในระดับมาก รวมทั้งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทุกคน ได้แก่ ครูฝึก ครูนิเทศและเพื่อนร่วมงาน ที่เห็นด้วยในทิศทางเดียวกันว่า สมรรถนะผู้เรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งวิธีการประเมินและการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็น การประเมินแบบ 360 องศา ตาม Edwards and Ewen (1996) ที่ว่าการประเมินแบบ 360 องศา คือ การประเมินผลงานจากหลายแหล่งที่จะเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงานให้มากที่สุด เช่น หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน ลูกน้อง และลูกค้าทั้งภายในและภายนอกเท่าที่จะเป็นไปได้ อีกทั้งการประเมินโดยใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่ง (Multisource) ช่วยแก้ไขการประเมินแบบดั้งเดิมที่ผู้บริหารมีอำนาจเด็ดขาดผู้เดียวในการประเมินและช่วยให้ผลการประเมินมีความสอดคล้อง มีความยุติธรรม ข้อมูลมีความตรง และมีความน่าเชื่อถือ สามารถลดอคติในการให้ข้อมูลจากการประเมินโดยผู้ประเมินแหล่งเดียว วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของการประเมินสมรรถนะผู้เรียนคือ การประเมินตนเอง และการสัมภาษณ์การรวบรวมข้อมูลการประเมินสมรรถนะผู้เรียนนั้นใช้วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์และถูกต้อง ส่งผลให้การประเมินสมรรถนะผู้เรียนในภาพรวมมีความน่าเชื่อถือและในสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการประเมินสมรรถนะผู้เรียนในอนาคต

2. สมรรถนะผู้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก ในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 สมรรถนะผู้เรียนด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด น่าจะเนื่องมาจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีต่องานอาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ต่อด้านความรุนแรงและสารเสพติด สามารถพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีกระบวนการในการดำเนินการของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก มุ่งส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยสถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ทุกภาคเรียน เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต การต่อต้านความรุนแรงและสารเสพติด ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ การทำงาน ปลูกฝังจิตสำนึกและเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่ดี ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการทะนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม โดยการวางแผน ลงมือปฏิบัติ ประเมินผลและปรับปรุงการทำงาน และมีการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้หลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในภาคทฤษฎีและการฝึกหัดหรือฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในระยะหนึ่งแล้ว ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง บรรยายภาคการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนทำได้ คิดเป็น ทำเป็นและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเกิดความมั่นใจและเจตคติที่ดีในการทำงานและประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมส่งเสริม สร้างแรงจูงใจ เพื่อผลสัมฤทธิ์ภายใต้ความร่วมมือของสถานศึกษาและสถานประกอบการ เช่น พิธี

มอบเกียรติบัตรและโล่เชิดชูเกียรติสถานประกอบการ พิธีมอบวุฒิบัตรรับรองการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และใบผ่านงาน

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการแนวคิดที่ว่า การผลิตคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ โดยสถานศึกษากับสถานประกอบการมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานเหมือนกัน คือ ต้องการให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ บรรลุความต้องการได้ คือ ผู้ปฏิบัติงาน หากผู้ปฏิบัติงานเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดี เหล่านั้นย่อมจะแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงานที่ดี คือ เป็นผู้มีจิตสำนึกที่ดี ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ มีความขยันหมั่นเพียร จึงทำให้งานมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลดีต่อสถานประกอบการ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ถือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกและทัศนคติ ที่เป็นพื้นฐานสำคัญของคน ในอันที่จะนำความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัยของ Vinicron (2000) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคี: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ แล้วพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Autarabud (2002) ที่ได้ทำการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วพบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ Saipin (2003) ที่ได้ทำการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ ระบบทวิภาคี แล้วพบว่า ความคิดเห็นของครูฝึกในสถานประกอบการที่มีต่อหลักสูตรในด้านผู้เรียนเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และนอกจากนี้ยังมีผลในทำนองเดียวกับ Saengthong (2011) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยเทคนิคชุมพร ผลการวิจัยพบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้ประกอบการความพึงพอใจด้านผู้เรียนเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในระดับมาก

2.2 สมรรถนะผู้เรียนด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป อยู่ในระดับมาก น่าจะเนื่องจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะด้านภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา สุขศึกษาและพลศึกษา ในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ รวมทั้งมีกระบวนการในการดำเนินการของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก ที่ส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการดูแลตนเองคือ โครงการส่งเสริมศักยภาพด้านกีฬา โครงการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ และกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยและความภูมิใจในความเป็นไทย รวมทั้งสถานศึกษาได้พัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในแต่ละกลุ่มวิชาของหมวดวิชาทักษะชีวิต ด้วยการจำแนกเป็นรายวิชาหรือบูรณาการ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาภาษาไทย กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา กลุ่มวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ในสัดส่วนที่เหมาะสม ซึ่งพิจารณาจากมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มวิชานั้นๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของหมวดวิชาทักษะชีวิต

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการแนวคิดที่ว่า การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา ต่างก็ก่อให้เกิดผลดีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงจากสถานประกอบการ ฝึกให้ผู้เรียนมีกิจนิสัยและเจตคติที่ดีในการทำงาน ยังก่อให้เกิดความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ

การจัดการศึกษาโดยความร่วมมือ ทำให้ได้ผลผลิตที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน โดยซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคีสามารถปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hathaikitsakem (2005) ที่ได้ทำการประเมินสมรรถภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีสมรรถภาพด้านทั่วไป อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า รายการที่ผู้เรียนมีสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การพัฒนาสุนทรีย์ และการปฏิบัติตามหลักศาสนา ส่วนรายการที่ผู้เรียนมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก คือ การสื่อสารโดยใช้ภาษาไทย และการแก้ไขปัญหาในงานอาชีพ และรายการที่ผู้เรียนมีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง คือ การสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศ เนื่องจากเมื่อมีผู้รับบริการที่เป็นชาวต่างชาติ ผู้เรียนไม่ค่อยกล้าสนทนา จะเรียกครูฝึกมาแทน และสอดคล้องกับ Vinicsron (2000) ที่ได้ทำการศึกษาคูณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคี กรณีศึกษา: วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง อยู่ในระดับมาก และการสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศนั้น ผู้เรียนมีสมรรถนะอยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้ยังมีผลในทำนองเดียวกับ Saengthong (2011) ที่ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคชุมพร ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจในด้านผู้เรียนเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร อยู่ในระดับน้อย

2.3 สมรรถนะผู้เรียนด้านสมรรถนะวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด น่าจะเนื่องมาจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานด้านธุรกิจค้าปลีกในสถานประกอบการและประกอบอาชีพอิสระ ใช้ความรู้และทักษะพื้นฐานในการศึกษาต่อระดับสูงขึ้น และมีกระบวนการในการดำเนินการของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก ที่ส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนด้านสมรรถนะวิชาชีพ โดยสถานศึกษาจัดให้มีการฝึกอาชีพ เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้หลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในภาคทฤษฎีและการฝึกหัดหรือฝึกปฏิบัติเบื้องต้นในระยหนึ่งแล้ว ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้สัมผัสกับการปฏิบัติงานอาชีพ เครื่องมือเครื่องจักร อุปกรณ์ที่ทันสมัย และจัดให้ผู้เรียนทำโครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สัมพันธ์หรือสอดคล้องกับสาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า บูรณาการความรู้ ทักษะและประสบการณ์จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสนใจและความถนัด ตั้งแต่การเลือกหัวข้อที่จะศึกษาค้นคว้า การวางแผน การกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ การดำเนินงาน การประเมินผลและการจัดทำรายงาน เพื่อช่วยในการแก้ปัญหา การปรับปรุงการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของตนเองโดยใช้ลักษณะของการวิจัยเบื้องต้น เป็นการบูรณาการสู่การปฏิบัติจริงและประยุกต์สู่อาชีพในสาขาวิชาชีพ รวมทั้งสถานศึกษาได้ปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาในกลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ และพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก โดยพิจารณาจากจุดประสงค์สาขาวิชาและมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพสาขาวิชา ตลอดจนความต้องการของสถานประกอบการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการแนวคิดที่ว่า การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา จะเป็นกระบวนการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และสามารถพัฒนาขีดความสามารถในด้านสมรรถนะวิชาชีพ ทั้งด้านการผลิตและบริการของประเทศต่างก็ก่อให้เกิดผลดีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงจากสถานประกอบการ ฝึกให้ผู้เรียนมีกิจนิสัยและเจตคติที่ดีในการทำงาน ยิ่งก่อให้เกิดความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การจัดการศึกษาโดยความร่วมมือ ทำให้ได้ผลผลิตที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน โดยซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคีสามารถปฏิบัติงานในสถาน

ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลการวิจัยดังกล่าวมีผลในทำนองเดียวกับ Autarabud (2002) ที่ได้ทำการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านสมรรถนะวิชาชีพ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก และ Hathaikitsasem (2005) ที่ได้ทำการประเมินสมรรถภาพนักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีสมรรถภาพด้านวิชาชีพ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า การสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศของผู้เรียนสาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ระดับชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรเน้นการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศในระหว่างเรียนหรือการใช้ภาษาต่างประเทศในการปฏิบัติส่วนของกระบวนการให้มากขึ้น และผู้สอนควรตระหนักเกี่ยวกับการสอนภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเมื่อออกไปฝึกอาชีพนั้น สามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนสุดท้ายของการฝึกอาชีพของผู้เรียนในสถานประกอบการ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการได้รับข้อมูลที่ครบถ้วน ทั้งระหว่างเรียนและระหว่างการฝึกอาชีพ การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการเก็บข้อมูลตั้งแต่ระหว่างการปฏิบัติการใช้หลักสูตรในสถานศึกษาไปด้วยเป็นระยะๆ จะทำให้เห็นภาพการพัฒนาที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกันระหว่างสมรรถนะที่อยู่ในสถานศึกษาและสถานประกอบการ

2.2 จากผลการวิจัย พบว่า การสื่อสารโดยใช้ภาษาต่างประเทศของผู้เรียนสาขาวิชาธุรกิจค้าปลีก ระบบทวิภาคี ระดับชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงควรมีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการใช้ภาษาต่างประเทศในการปฏิบัติงานของผู้เรียนเพิ่มเติม

References

- Autarabud, N. (2002). *An evaluation of vocational certificate curriculum B.E. 2538 of dual vocational training in the northeastern vocational collages*. (Master thesis, Khon Kaen University). (in Thai)
- Edwards, M. R. and Ewen, A. J. (1996). *360° Feedback the powerful new model for employee assessment & performance improvement*. New York: AMACOM.
- Hathaikitsasem, B. (2005). *Evaluation of two-term system vocational students' efficiency, buayai Industrial and community education college, nakhonratchasima province*. (Master thesis, Suan Dusit Rajabhat University). (in Thai)
- Kesakorn, Y. (2008). *Personnel development and training*. Bangkok: V. J. Printing. (in Thai)
- Krutkuntod, J. (2001). *Vocational education instruction*. Bangkok: Thepnimit Printing House. (in Thai)
- Office of the Vocational Education Commission. (2003). *Vocational certificate curriculum B.E.2545*. Bangkok: Ministry of Education. (in Thai)

- Office of the Vocational Education Commission. (2014). *Vocational certificate curriculum B.E.2556 type of business*. Bangkok: Minburi Technical College Publishing House. (in Thai)
- Punnitamai, W. (2008). An application of 360-degree feedback system for human resource management in thai public, state-enterprise, and private organizations. *Journal of Public and Private Management*, 15(2), 37-74. (in Thai)
- Ronald L. Jacobs. (2003). *Structured On-the-Job Training: Unleashing Employee Expertise into the Workplace*. Ohio: Berrett – Koehler Publishers.
- Saengthong, P. (2011). *The study of entrepreneurs' satisfaction toward teaching and learning in vocational education in bilateral education system at Chumphon Technical College*. (Master thesis, Bansomdejchaopraya Rajabhat University). (in Thai)
- Saipin, T. (2003). *An evaluation of vocational certificate curriculum B.E.2538 of dual vocational training in the northeastern vocational collages*. (Master thesis, Ubonratchathani University). (in Thai)
- Sitthiwong, W. (2000). *Technical and vocational education philosophy*. Bangkok: A. P. Graphic design and Printing. (in Thai)
- Srisa-ard, B. (2011). *Preliminary research* (9th ed.). Bangkok: Suveriyasarn. (in Thai)
- Suwanmanee, Y. (2010). *Executive summary Performance evaluation with 360 degree evaluation for personnel development Naresuan University*. Phitsanulok: Naresuan University. (in Thai)
- Tasoonorn, B. (1997). *An evaluation of vocational certificate curriculum B.E.2538 of dual vocational training on automotive mechanics in technical colleges under the department of vocational education in educational region 10*. (Master thesis, Mahasarakham University). (in Thai)
- Tianpuh, D. (2000). *Human resource management in next decade* (3rd ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Tianpuh, D. (2007). *On competency in the view of Dr.Danai Tianpuh* (3rd ed.). Bangkok: A.R. Information Publication. (in Thai)
- Tilangkha, W. (2009). 360-Degree performance evaluation: benefits, limitations and success factors. *Journal of Pathumthani University*, 2(2), 268-284. (in Thai)
- Vinicsron, P. (2000). *Characteristics of graduates from the B.E.2538 dual system vocational education certificate program a case study of minburi technical college*. (Master thesis, Sukhothai Thammathirat University). (in Thai)